

Transect-rapport 3726

Genderen, Meerhoek 20a Gemeente Altena (NB)

Een archeologisch karterend en waarderend
proefsleuvenonderzoek

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Colofon

Titel	Genderen, Meerhoek 20a. Gemeente Altena (NB). Een archeologisch karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek.
Rapportnummer	Transect-rapport 3726
Auteurs	N. Magdelijns, D. Scheeringa
Versie	Eindversie
Datum	22-04-2022
Projectnummer	21080037
Onderzoeksmelding	5124970100
Opdrachtgever	Buro SRO 't Goylaan 11 3525 AA Utrecht
Uitvoerder	Transect b.v. Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Bevoegde overheid	Gemeente Altena
Deskundige van de bevoegde overheid	Programmabureau Regioarcheologen West-Brabant (RWB)
Goedkeuring door bevoegde overheid	Nog niet goedgekeurd
Beheer en plaats documentatie	Transect b.v., Nieuwegein
Omslagafbeelding	Sfeerfoto van het veldwerk (02-11-2021)

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior KNA Archeoloog	26-11-2021	

ISSN: 2211-7067

© Transect b.v., Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In november 2021 heeft Transect b.v. een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Meerhoek 20a te Genderen (gemeente Altena; figuur 1). Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 4400 m². Het is deels bebouwd en verder in gebruik als grasland. De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om twee vrijstaande woningen te realiseren. De funderingsdiepte is nog niet bekend. De westelijke woning wordt vermoedelijk onderkelderd en krijgt een oppervlakte van circa 168 m². De oostelijke woning krijgt een oppervlakte van 220 m². Volgens het bestemmingsplan *Dubbelbestemmingen en Gebiedsaanduidingen* (2017) ligt het plangebied in een zone met een hoge verwachting op archeologische waarden, specifiek binnen een historische kern. Dit betekent dat voor de voorgenomen bodemingrepen een archeologisch onderzoek nodig is wanneer deze groter zijn dan 50 m² en dieper dan 30 cm -Mv.

Een eerste stap in het archeologisch onderzoeksproces was een bureauonderzoek, gecombineerd met een verkennend booronderzoek (Rap 2017; plangebied 4). Hieruit bleek dat in het plangebied sprake is van een intact archeologisch relevant niveau, namelijk een cultuurlaag in de top van een oeverwal van de Dussen stroomrug. In deze cultuurlaag werd op circa 105 cm -Mv een fragment aardewerk uit de 12^e-15^e eeuw aangetroffen. Op basis van dit onderzoek heeft het plangebied een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Late Bronstijd t/m Nieuwe Tijd B. Een lage verwachting geldt voor het Laat-Paleolithicum – Midden-Bronstijd, omdat de stroomgordel vanaf de Late Bronstijd bewoonbaar werd. Ook geldt een lage verwachting voor het grootste deel van de Nieuwe Tijd C, aangezien het plangebied pas vanaf de jaren '30 van de twintigste eeuw voor het eerst werd bebouwd. Aangezien de bodemingrepen vrijwel zeker tot een verstoring van het bodemarchief zouden leiden, heeft de bevoegde overheid besloten dat vervolgonderzoek moest plaatsvinden ter plaatse van de toekomstige bebouwing; het onderzoeksgebied.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, karterende en waarderende fase onder KNA 4.1 protocol 4003 en het Programma van Eisen (Pels-Ouweneel 2021). Dit rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek.

In totaal is 440 m² aan proefsleuven aangelegd. Het onderzoek had als doel vast te stellen of er archeologische waarden aanwezig zijn en wat de aard, omvang en conservering van de vindplaats is.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn één archeologisch grondspoor en 60 vondsten aangetroffen. De vondsten dateren uit de periode Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. De vondsten bestaan uit keramiek, een kleipijpfragment en keramisch bouwmetaal, en zijn aangetroffen in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen. Er is geen sprake van bewoning in het plangebied. Het plangebied lijkt alleen gebruikt te zijn voor landbouwactiviteiten.

Vanuit het vooronderzoek was er een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Late Bronstijd – Nieuwe Tijd B. Anders dan verwacht is in het plangebied slechts één archeologisch grondspoor, een greppel, aangetroffen. Een cultuurlaag is ook niet aangetroffen. Wel zijn zestig vondsten aangetroffen. Deze bevonden zich in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen. Er is echter geen sprake van een dichte vondststrooiing, aangezien de vondsten verspreid zijn over de werkputten. De greppel is vermoedelijk een perceelsgreppel, wat erop duidt dat het plangebied in gebruik is geweest voor landbouw.

Het oud-bouwlanddek dateert waarschijnlijk in de Middeleeuwen. Door het ploegen van het bouwlanddek zit er nieuwetijds materiaal in en is er middeleeuws materiaal in de bouwvoor

terechtgekomen. De vondsten in de oeverafzettingen zijn hier vermoedelijk door het ploegen van het bouwlanddek in terecht gekomen.

De keramiek is sterk verweerd en van veel geglazuurde fragmenten is de glazuur grotendeels afgesleten. Bovendien zijn het met name kleine fragmenten met weinig diagnostische kenmerken. Op basis hiervan betreft het geen primaire context. De vondsten zijn zeer waarschijnlijk afkomstig van bewoning in de buurt, zoals de twee erven die op het Kadastrale Minuutplan aan weerszijden van het plangebied liggen. Wel is er ook relatief vroeg middeleeuws materiaal gevonden. Dit zal te relateren zijn aan de oude woongrond waar Genderen grotendeels op ligt. Het plangebied ligt namelijk aan de rand van de historische kern. Mogelijk stond er in de Middeleeuwen al bewoning in de omgeving van het plangebied.

Op basis van de resultaten en de waardering kan daarom worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied en dat de hoge verwachting uit het vooronderzoek niet kan worden bevestigd.

Advies

Het selectieadvies omvat de volgende mogelijkheden: (1) het vrijgeven van het plangebied; (2) het behoud in situ van vindplaatsen (fysiek beschermen); of (3) het behoud ex situ van vindplaatsen (definitief opgraven). Het selectieadvies wordt voorgelegd aan de bevoegde overheid, die uiteindelijk een selectiebesluit moet nemen.

Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Bovenstaande vormt een advies. Op basis van het advies is het aan de bevoegde overheid (gemeente Altena) een selectiebesluit uit te brengen voor eventueel aanvullend onderzoek in het plangebied en de wijze waarop dit al dan niet dient plaats te vinden.

Het proefsleuvenonderzoek betreft een steekproef. Ongeacht het besluit dat de bevoegde overheid neemt, attenderen wij op de wettelijke verplichting om wanneer bij grondroerende werkzaamheden archeologische waarden worden aangetroffen, deze te melden (conform Erfgoedwet artikel 5.10). Dit kan via de gemeente Altena of via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Inhoud

---

1. Aanleiding	7
2. Resultaten vooronderzoek.....	9
3. Doel en methodiek.....	10
4. Resultaten	12
5. Waardestelling	18
6. Conclusie en advies	20
Geraadpleegde bronnen	22
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland	23
Bijlage 2. Puttenplan	24
Bijlage 3. Allesporenkaart	25
Bijlage 4. Vlaktekeningen.....	26
Bijlage 5. Allesporenkaart op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832.....	30
Bijlage 6. Sporen- en lagenlijst.....	31
Bijlage 7. Vondstenlijst.....	32
Bijlage 8. Beantwoording van onderzoeksvragen.....	34

1. Aanleiding

Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Altena
Plaats	Genderen
Toponiem	Meerhoek 20a
Kaartblad	44DF
Perceelnummer(s)	ABG00 – D – 259 (zuidelijk deel)
X-,Y-Coördinaten	134.508 / 416.733
Oppervlakte plangebied	Ca. 4400 m ²
Oppervlakte onderzoeksgebied	Ca. 4400 m ²
Huidig grondgebruik	Bebouwing en grasland

In november 2021 heeft Transect b.v.¹ een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Meerhoek 20a te Genderen (gemeente Altena; figuur 1). Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 4400 m². Het is deels bebouwd en verder in gebruik als grasland. De aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om twee vrijstaande woningen te realiseren. De funderingsdiepte is nog niet bekend. De westelijke woning wordt vermoedelijk onderkelderd en krijgt een oppervlakte van circa 168 m². De oostelijke woning krijgt een oppervlakte van 220 m².

Volgens het bestemmingsplan *Dubbelbestemmingen en Gebiedsaanduidingen* (2017) ligt het plangebied in een zone met een hoge verwachting op archeologische waarden, specifiek binnen een historische kern. Dit betekent dat voor de voorgenomen bodemingrepen een archeologisch onderzoek nodig is wanneer deze groter zijn dan 50 m² en dieper dan 30 cm -Mv. Dit betekent dat - gezien de verwachte omvang van de voorgenomen bodemingrepen - archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

Een eerste stap in het archeologisch onderzoeksproces was een bureauonderzoek, gecombineerd met een verkennend booronderzoek (Rap 2017; plangebied 4). Hieruit bleek dat in het plangebied sprake is van een intact archeologisch relevant niveau, namelijk een cultuurlaag in de top van een oeverwal van de Dussen stroomrug. In deze cultuurlaag werd op circa 105 cm -Mv een fragment aardewerk uit de 12^e-15^e eeuw aangetroffen. Op basis van dit onderzoek heeft het plangebied een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Late Bronstijd t/m Nieuwe Tijd B. Een lage verwachting geldt voor het Laat-Paleolithicum – Midden-Bronstijd, omdat de stroomgordel vanaf de Late Bronstijd bewoonbaar werd. Ook geldt een lage verwachting voor het grootste deel van de Nieuwe Tijd C, aangezien het plangebied pas vanaf de jaren '30 van de twintigste eeuw voor het eerst werd bebouwd.

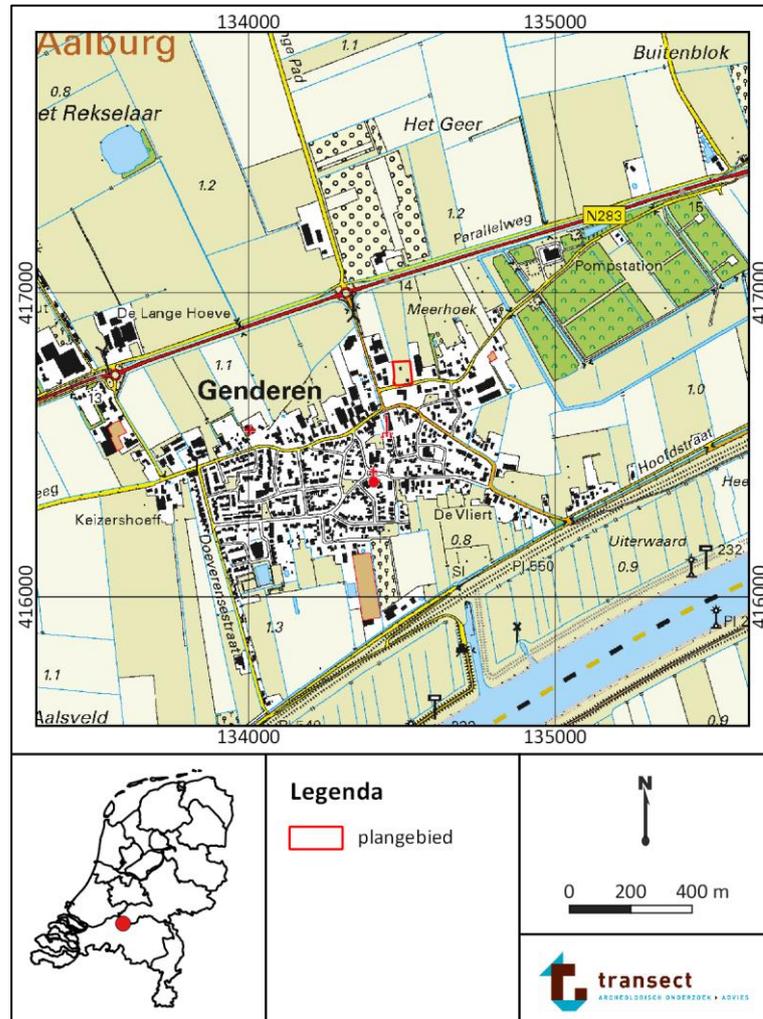
Aangezien de bodemingrepen vrijwel zeker tot een verstoring van het bodemarchief zouden leiden, heeft de bevoegde overheid besloten dat vervolgonderzoek moest plaatsvinden in het plangebied.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, karterende en waarderende fase (KNA 4.1, protocol 4003 Inventariserend veldonderzoek, proefsleuven). Het onderzoek had als doel de archeologische verwachting te toetsen en aan te vullen door het opsporen en waarden van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek is uitgevoerd conform

---

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.0, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

de eisen van de bevoegde overheid (vastgelegd in het Programma van Eisen; Pels-Ouweneel 2021) en de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1 (KNA 4.1). Dit rapport beschrijft de resultaten van het onderzoek.

Figuur 1. Topografische kaart met de locatie van het plangebied.

2. Resultaten vooronderzoek²

Landschap

Het plangebied ligt in het Midden-Nederlandse rivierengebied, op een oeverwal van de Dussen stroomrug (geomorfologische kaartcode 3K25). Deze stroomrug was actief tussen 1200 v.Chr. en 300 na Chr. De oeverwallen van deze stroomrug waren bewoonbaar vanaf de Late Bronstijd. Volgens de bodemkaart is in het plangebied een poldervaaggrond gekarteerd (kaartcode Rn15C). Dit zijn over het algemeen natte gronden waar zeer beperkte bodemvorming in heeft plaatsgevonden.

Uit het vooronderzoek bleek dat in de top van de oeverwal een cultuurlaag aanwezig is. In de cultuurlaag is op een diepte van 105 cm -Mv een archeologische indicator aangetroffen. Het betreft een fragment grijsbakkend, waarschijnlijk handgevormd aardewerk uit de 12^e-15^e eeuw. De oeverafzettingen liggen op verlandingsafzettingen en een geulvulling van de Dussen stroomrug.

Archeologische en historische situatie

In de omgeving van het plangebied zijn archeologische vondsten aangetroffen vanaf de Romeinse tijd. Uit karterend onderzoek blijkt dat Genderen grotendeels op een oude woongrond ligt, die dateert uit de 10^e tot 15^e eeuw. Op de kruising van de Weteringshof en de Kerkstraat zijn in deze oude woongrond archeologische sporen aangetroffen die samenhangen met bewoning vanaf de Romeinse tijd tot heden.

Historisch gezien ligt het plangebied aan de rand van de historische kern van Genderen, dat is ontstaan op de oevers van oude Maaslopen. Op de oevers (en later de dijken) werden voor- en achterkades aangelegd om de landbouwgebieden enigszins droog te houden. In Genderen heeft ooit kasteel Luitendaal gestaan. De locatie van dit kasteel is niet bekend.

Op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 is te zien dat het wegenpatroon van Genderen organisch gegroeid is. Het plangebied zelf is onbebouwd en ligt ten noorden van de Meerstraat (de huidige Meerhoek). Aan weerszijden van het plangebied liggen huizen met erven. Op de topografische kaart uit 1880 is het plangebied in gebruik als boomgaard. De eerste bebouwing in het gebied verschijnt vanaf de jaren '30 van de twintigste eeuw en in 1958 is sprake van een tweede gebouw in het plangebied. Deze bebouwing blijft tot op heden bestaan.

---

² De informatie in hoofdstuk is (deels) afkomstig uit het Programma van Eisen (Pels-Ouweneel 2021) en de rapportage van het vooronderzoek (Rap 2017).

3. Doel en methodiek

Doel

Het doel van dit onderzoek is het toetsen en aanvullen van de archeologische verwachting uit het vooronderzoek door het opsporen en het waarderen van eventueel aanwezige archeologische resten. Het onderzoek moet, voor zover mogelijk, inzicht geven in de aard, datering, omvang, gaafheid, conservering van de mogelijk aanwezige archeologische resten.

Als zodanig dient de vraagstelling te worden beantwoord of binnen de grenzen van het onderzoeksgebied archeologische vindplaatsen aanwezig zijn en zo ja, of deze behoudenswaardig zijn en onder welke randvoorwaarden behoud mogelijk is. Voor de deelvragen en de beantwoording hiervan, zie bijlage 7.

Methodiek

Op het moment van het veldonderzoek bestond het terrein uit grasland en er stonden twee schuren (figuur 2). Conform het Programma van Eisen zijn twee proefsleuven aangelegd van 30 bij 4 meter (werkputten 1 en 2) en twee van 25 bij 4 meter (werkputten 3 en 4). Omdat de proefsleuven in het puttenplan zeer dicht bij de sloten aan weerszijden van het plangebied waren gepland, zijn de werkputten één tot twee meter opgeschoven. In totaal is 440 m² aan proefsleuven aangelegd.

In elke werkput is laagsgewijs verdiept en één vlak aangelegd in de top van de oeverafzettingen (S.3000). Dit vlak ligt op circa 0,65-0,9 m -Mv (ca. 0,56-0,93 m +NAP) in werkputten 1 en 2 en op circa 0,8-0,95 m -Mv (ca. 0,43-0,62 m +NAP) in werkputten 3 en 4.

Tijdens de aanleg van de werkputten zijn de vlakken en putwanden geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische lagen, sporen, vondsten c.q. vondstconcentraties en eventuele structuren. Hierbij is ook een metaaldetector ingezet. De aanlegvondsten zijn verzameld per vak van 4 bij 5 meter, waarbij de behorende bodemhorizont is geregistreerd. Alle metingen zijn verricht met een dGPS.

In elke werkput zijn twee profielkolommen afgestoken en gedocumenteerd om inzicht te krijgen in de landschapsgenese en (post)depositionele processen. In werkputten 1 en 2 zijn hiervoor kijkgaten aangelegd om de diepere bodemopbouw in beeld te krijgen en na te gaan in hoeverre onder het vlakniveau nog relevante archeologische niveaus aanwezig zijn.

Figuur 2. Foto van het plangebied.

4. Resultaten

Bodemopbouw

De bodemopbouw bestaat uit een moderne bouwvoor (S.1000) op een bouwlanddek (S.1500 en S.2000), op oeverafzettingen (S.3000-S.4000; figuur 3). Voor de lithologische beschrijving van de lagen, zie bijlage 6.

In werkputten 1 en 2 is onder de bouwvoor een ophooglaag of oud-bouwlanddek aanwezig (S.2000). Aan de westzijde van werkput 1 is deze laag grijs en richting het oosten wordt deze bruin van kleur. Deze laag bevat houtskoolspikkels. Het lijkt geen cultuurlaag te betreffen, zoals vanuit het vooronderzoek werd verwacht.

In werkputten 3 en 4 is onder de bouwvoor een bouwlanddek aanwezig dat vermoedelijk recenter is dan S.2000 (S.1500). Deze laag is vlekkeriger en bevat geen houtskoolspikkels.

De natuurlijke ondergrond bestaat uit oeverafzettingen. De bovenste laag (S.3000) is matig stevig, terwijl de laag eronder (S.4000) matig slap is. De top van de oeverafzettingen is aangetroffen op circa 60-85 cm -Mv (ca. 0,7-0,9 m +NAP).

Figuur 3. Profiel 1.2 in werkput 1.

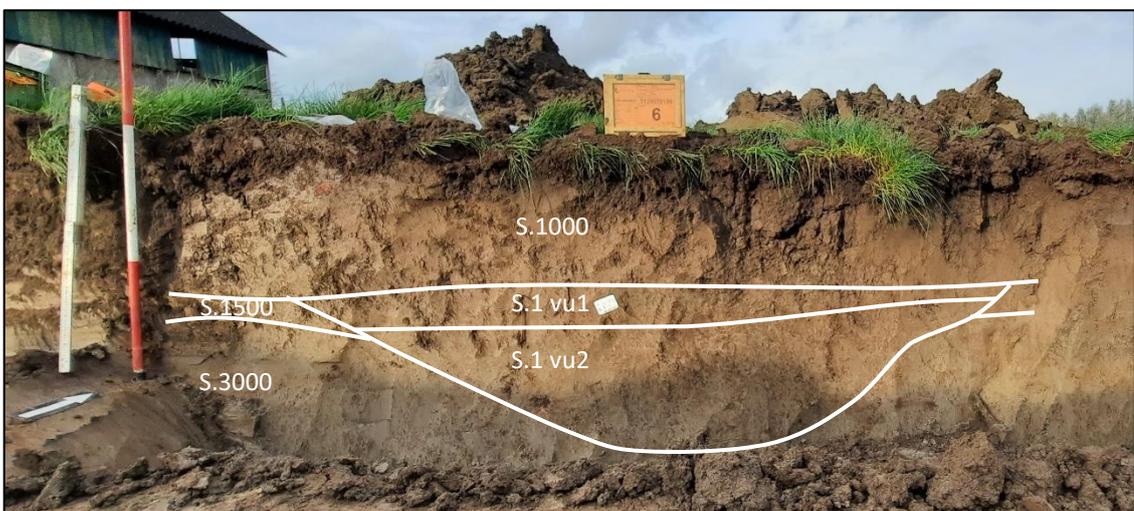
Sporen en structuren

Er is één grondspoor aangetroffen (S.1). Zie bijlage 3 voor de allesporenkaart en bijlage 4 voor de vlaktekeningen. In bijlage 6 is een sporen- en lagenlijst opgenomen, inclusief lithologische beschrijvingen van de sporen (en lagen).

Het grondspoor betreft een greppel, die in werkputten 2 en 3 is gevonden. Deze heeft een noord-zuid oriëntatie. In werkput 3 is de greppel slecht zichtbaar in het vlak. In het profiel was deze beter zichtbaar. Hieruit bleek dat de greppel vanuit de bouwvoor is ingesneden. De greppel heeft twee vullingen (zie figuur 5). Deze greppel staat niet op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832 (bijlage 5). Op basis hiervan en de vondsten dateert de greppel uit de Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd.

Figuur 4. Vlakfoto van werkput 2 met daarin de greppel (S.1).

Figuur 5. Coupefoto van S.1 in profiel 3.2. In de onderste foto zijn ter verduidelijking de lagen aangegeven.

Vondsten

Er zijn in totaal 60 vondsten aangetroffen. Deze bestaan uit keramiek, pijpenaarde en keramisch bouwmetaal. De vondsten zijn aangetroffen in de bouwvoor (S.1000), het bouwlanddek (S.1500 en S.2000) en de oeverafzettingen (S.3000). Twee vondsten zijn aangetroffen in een spoor (V.10 in S.1). Zie tabel 1 voor de aantallen en gewichten per materiaalcategorie en bijlage 7 voor de vondstenlijst met vondstdeterminaties. Eén vondstnummer is nooit uitgedeeld en is komen te vervallen (V.15).

Materiaalcategorie	Aantal (N)	Gewicht (g.)
Keramiek – aardewerk (KER)	48	749
Keramisch bouwmetaal (KBW)	11	2867
Pijpenaarde (KKP)	1	9,9
<i>Totaal</i>	<i>60</i>	<i>3625,9</i>

Tabel 1. Vondsten per materiaalcategorie³

Keramiek

Een groot deel van de keramiek dateert uit de Middeleeuwen. Dit betreft handgevormd aardewerk, dat (grijs)witbakkend en grofgemagerd is, en een fragment handgevormd aardewerk met een rozige kleur. Dit aardewerk is sterk verweerd en er zijn geen diagnostische kenmerken aanwezig. Daardoor is

³ Vondstdeterminaties zijn gedaan door N. Magdelijns en D. Scheeringa.

het specifiek dateren van het aardwerk lastig en valt alleen de datering Middeleeuwen te geven. Daarnaast is een redelijke hoeveelheid aardwerk uit de Vroege Middeleeuwen aangetroffen. Dit betreft Paffrath-aardwerk uit de 10^e-13^e eeuw en kogelpotaardwerk uit de 8e-13e eeuw.

Tenslotte is er keramiek uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gevonden. Dit betreft grijsbakkend aardwerk uit de 13e-15e eeuw, roodbakkend aardwerk, dat dateert vanaf de 13e eeuw, en steengoed en protosteengoed. Steengoed dateert vanaf de 14e eeuw. Onder het steengoed is één fragment Westerswald aanwezig (V.16). De keramiek is sterk verweerd en van veel fragmenten roodbakkend aardwerk is de glazuur afgesleten.

Type aardwerk	Aantal (N)	Percentage (%)
Handgevormd – Middeleeuwen	13	27%
Grijsbakkend	8	16,7%
Kogelpot	2	4,2%
Roodbakkend	14	29,2%
Paffrath	2	4,2%
Protosteengoed	4	8,3%
Steengoed	3	6,2%
Industrieel wit	2	4,2%
<i>Totaal</i>	<i>48</i>	<i>100%</i>

Tabel 2. Aantal fragmenten per type aardwerk.

Pijpaarde

Er is één fragment van de ketel van een kleipijp aangetroffen, in het oud-boulanddek (V.14 in S.2000). Deze heeft een hielmerk met de letters TD met een kroon erboven. Dit merk kan worden toegeschreven aan Gorinchemse pijpmaker Thomas Dael, die rond 1630-1640 werkzaam was (bron: www.claypipes.nl). Op de zijkanten van de hiel staat twee keer een wapenschild met een S erboven (bijmerk).

Keramisch bouw materiaal

Het keramisch bouw materiaal bestaat uit baksteenfragmenten, een dakpanfragment en een buis. De meeste bakstenen zijn roodbakkend en één is geelbakkend (V.9). Er is één fragment van een oranje dakpan gevonden (V.14) en een oranjebakkende buis (V.17). Deze is industrieel gemaakt. Daarnaast zijn twee brokjes steenkool gevonden (V.9).

Verspreiding vondsten

De bouwvoor (S.1000) bevat voornamelijk vondsten uit de Nieuwe Tijd, met een kleiner gedeelte middeleeuwse vondsten. Het recentere boulanddek (S.1500) bevat alleen vondsten uit de Nieuwe Tijd. In het oud-boulanddek (S.2000) dateert het grootste deel van de vondsten uit de Middeleeuwen en een kleiner gedeelte uit de Nieuwe Tijd. Op basis hiervan ligt de basis van het oud-boulanddek waarschijnlijk in de Middeleeuwen. Door het ploegen van het boulanddek zit er nieuwetijds materiaal in en is er middeleeuws materiaal in de bouwvoor terechtgekomen. De

vondsten in de oeverafzettingen zijn hier vermoedelijk door het ploegen van het bouwlanddek in terecht gekomen.

Figuur 6. Enkele vondsten uit het oud-bouwlanddek (V.14 uit S.2000).

Figuur 7. Enkele vondsten uit het oud-bouwlanddek (V.11 uit S.2000).

Figuur 8. De vondsten uit de greppel (V.10 uit S.1).

5. Waardestelling

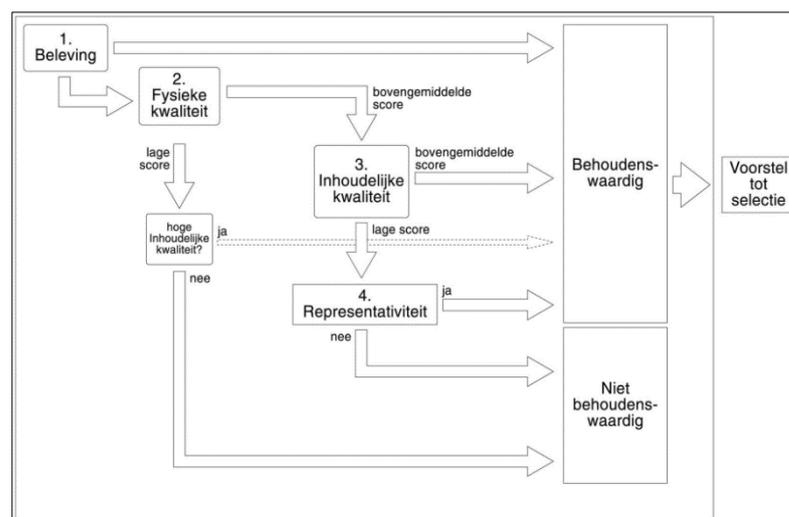
Archeologische vindplaatsen worden gewaardeerd conform de BRL4000 / KNA-protocol 4003, specificatie VS06 Waarderen en bijlage IV van de KNA 4.1. Vindplaatsen worden gewaardeerd op drie waarden (beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit) en daarbinnen op waarderingscriteria (tabel 3). Op ieder van de in totaal acht waarderingscriteria kan minimaal 1 en maximaal 3 worden gescoord.

Bij de waardering wordt eerst nagegaan of vindplaatsen vanwege hun belevingswaarde, op basis van hun schoonheid of herinneringswaarde, als behoudenswaardig aangemerkt kunnen worden (figuur 12). De vindplaatsen worden vervolgens op hun fysieke kwaliteit beoordeeld. Een vindplaats is in principe behoudenswaardig, indien de criteria gaafheid en conservering samen bovengemiddeld (vijf of zes punten) scoren. De beoordeling van de fysieke kwaliteit is gerelateerd aan de archeoregio waarin de vindplaats zich bevindt.

Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder), wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bepalen of een vindplaats toch behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op een van de inhoudelijke criteria 'hoog' wordt gescoord, wordt de vindplaats ook in principe behoudenswaardig geacht. Dit 'vangnet' heeft tot doel er voor te zorgen dat terreinen die van beperkte fysieke kwaliteit zijn, maar desondanks inhoudelijk van groot belang, uit de beoordeling vallen.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit.

- Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt het monument als behoudenswaardig aangemerkt.
- Na deze weging wordt bij vindplaatsen met een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie.
- De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Figuur 9. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).

Waardestelling

Anders dan verwacht is in het plangebied slechts één archeologisch grondspoor, een greppel, aangetroffen. Een cultuurlaag is ook niet aangetroffen. Wel zijn zestig vondsten aangetroffen. Deze bevonden zich in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen. Er is echter geen sprake van een dichte vondststrooiing, aangezien de vondsten verspreid zijn over de werkputten. Er zijn dus geen sporen van bewoning aangetroffen. De greppel is vermoedelijk een perceelsgreppel, wat erop duidt dat het plangebied in gebruik is geweest voor landbouw.

Beleving

Voor wat betreft beleving kan de vindplaats niet gescoord worden, omdat deze niet bovengronds zichtbaar is of kan worden.

Fysieke kwaliteit

De vindplaats scoort voor wat betreft de fysieke kwaliteit laag met drie punten. De bodemopbouw in het plangebied is intact. Het spoor is niet heel goed bewaard gebleven. In werkput 3 was deze nog slecht zichtbaar. Er zijn zestig vondsten aangetroffen. Deze zijn sterk verweerd en hebben weinig diagnostische kenmerken.

Inhoudelijke kwaliteit

Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten laag met drie punten. Er is slechts één spoor aangetroffen, een greppel. Dit is vermoedelijk een perceelsgreppel uit een Nieuwe Tijd. De sporen geven weinig nieuwe informatie over het gebruik van het plangebied, behalve dat het plangebied in de Nieuwe Tijd in gebruik is geweest voor landbouw. De resten zijn te beperkt om de nationale en/of regionale kennisagenda van dienst te kunnen zijn. De vindplaats kan bovendien niet als representatief gelden voor het genoemde complextypen in de archeoregio.

Tabel 2. Waardestelling.

Waarden	Criteria	Score - hoog	Score - middelhoog	Score - laag
Beleving	<i>Schoonheid</i>	n.v.t.		
	<i>Herinneringswaarde</i>	n.v.t.		
Fysieke kwaliteit	<i>Gaafheid</i>		2	
	<i>Conservering</i>			1
Inhoudelijke kwaliteit	<i>Zeldzaamheid</i>			1
	<i>Informatiewaarde</i>			1
	<i>Ensemblewaarde</i>			1
	<i>Representativiteit</i>	nee		

6. Conclusie en advies

Conclusie

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn één archeologisch grondspoor en 60 vondsten aangetroffen. De vondsten dateren uit de periode Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. De vondsten bestaan uit keramiek, een kleipijpfragment en keramisch bouwmetaal, en zijn aangetroffen in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen. Er is geen sprake van bewoning in het plangebied. Het plangebied lijkt alleen gebruikt te zijn voor landbouwactiviteiten.

Vanuit het vooronderzoek was er een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Late Bronstijd – Nieuwe Tijd B. Anders dan verwacht is in het plangebied slechts één archeologisch grondspoor, een greppel, aangetroffen. Een cultuurlaag is ook niet aangetroffen. Wel zijn zestig vondsten aangetroffen. Deze bevonden zich in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen. Er is echter geen sprake van een dichte vondststrooiing, aangezien de vondsten verspreid zijn over de werkputten. De greppel is vermoedelijk een perceelsgreppel, wat erop duidt dat het plangebied in gebruik is geweest voor landbouw.

Het oud-bouwlanddek dateert waarschijnlijk in de Middeleeuwen. Door het ploegen van het bouwlanddek zit er nieuwetijds materiaal in en is er middeleeuws materiaal in de bouwvoor terechtgekomen. De vondsten in de oeverafzettingen zijn hier vermoedelijk door het ploegen van het bouwlanddek in terecht gekomen.

De keramiek is sterk verweerd en van veel geglazuurde fragmenten is de glazuur grotendeels afgesleten. Bovendien zijn het met name kleine fragmenten met weinig diagnostische kenmerken. Op basis hiervan betreft het geen primaire context. De vondsten zijn zeer waarschijnlijk afkomstig van bewoning in de buurt, zoals de twee erven die op het Kadastrale Minuutplan aan weerszijden van het plangebied liggen. Wel is er ook relatief vroeg middeleeuws materiaal gevonden. Dit zal te relateren zijn aan de oude woongrond waar Genderen grotendeels op ligt. Het plangebied ligt namelijk aan de rand van de historische kern. Mogelijk stond er in de Middeleeuwen al bewoning in de omgeving van het plangebied.

Op basis van de resultaten en de waardering kan daarom worden geconcludeerd dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied en dat de hoge verwachting uit het vooronderzoek niet kan worden bevestigd.

Advies

Het selectieadvies omvat de volgende mogelijkheden: (1) het vrijgeven van het plangebied; (2) het behoud in situ van vindplaatsen (fysiek beschermen); of (3) het behoud ex situ van vindplaatsen (definitief opgraven). Het selectieadvies wordt voorgelegd aan de bevoegde overheid, die uiteindelijk een selectiebesluit moet nemen.

Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

Bovenstaande vormt een advies. Op basis van het advies is het aan de bevoegde overheid (gemeente Altena) een selectiebesluit uit te brengen voor eventueel aanvullend onderzoek in het plangebied en de wijze waarop dit al dan niet dient plaats te vinden.

Het proefsleuvenonderzoek betreft een steekproef. Ongeacht het besluit dat de bevoegde overheid neemt, attenderen wij op de wettelijke verplichting om wanneer bij grondroerende werkzaamheden

archeologische waarden worden aangetroffen, deze te melden (conform Erfgoedwet artikel 5.10). Dit kan via de gemeente Altena of via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

Geraadpleegde bronnen

Archeologische kaarten en databestanden

- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- www.sikb.nl
- www.claypipes.nl
- www.topotijdreis.nl

Literatuur

Pels-Ouweneel, A., 2021. *Programma van Eisen. Genderen, Meerhoek 20a. Gemeente Altena (NB). Een inventariserend veldonderzoek d.m.v. proefsleuven, karterende en waarderende fase*, Nieuwegein (Transect-PvE 20211004).

Rap, J., 2017. *Gemeente Aalburg, diverse locaties, Gemeente Aalburg (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende en karterende fase*, Transect b.v., Nieuwegein (Transect-rapport 1515).

Figuren- en tabellenlijst

Figuur 1. Topografische kaart met de locatie van het plangebied.....	8
Figuur 2. Foto van het plangebied.	11
Figuur 3. Profiel 1.2 in werkput 1.....	12
Figuur 4. Vlakfoto van werkput 2 met daarin de greppel (S.1).	13
Figuur 5. Coupefoto van S.1 in profiel 3.2. In de onderste foto zijn ter verduidelijking de lagen aangegeven.	14
Figuur 6. Enkele vondsten uit het oud-bouwlanddek (V.14 uit S.2000).	16
Figuur 7. Enkele vondsten uit het oud-bouwlanddek (V.11 uit S.2000).	16
Figuur 8. De vondsten uit de greppel (V.10 uit S.1).	17
Figuur 9. Waarderingscriteria (bron: www.sikb.nl).....	18
Tabel 1. Vondsten per materiaalcategorie.....	14
Tabel 2. Aantal fragmenten per type aardewerk.....	14

Illustratieverantwoording

Figuur 1: PDOK.nl / Transect b.v.

Figuur 2 t/m 8: Transect b.v.

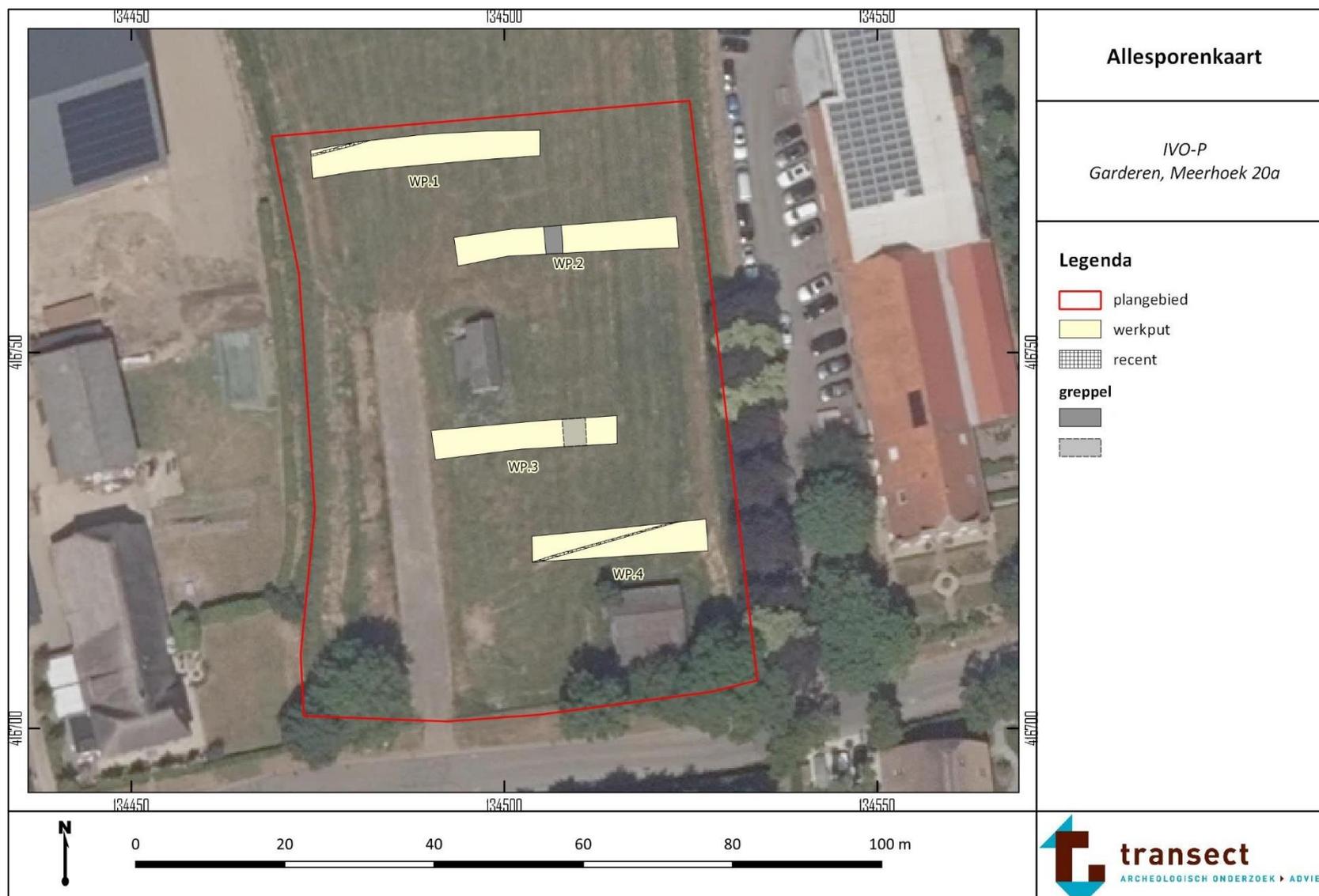
Bijlage 1. Archeologische periode-indeling voor Nederland

Periode	Deel-/subperiode	Van	Tot
Recent		1945 na Chr.	2050 na Chr.
Nieuwe Tijd	Late-Nieuwe tijd	1850 na Chr.	1945 na Chr.
	Midden-Nieuwe tijd	1650 na Chr.	1850 na Chr.
	Vroege-Nieuwe tijd	1500 na Chr.	1650 na Chr.
Middeleeuwen	Late-Middeleeuwen B	1250 na Chr.	1500 na Chr.
	Late-Middeleeuwen A	1050 na Chr.	1250 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen D	900 na Chr.	1050 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen C	725 na Chr.	900 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen B	525 na Chr.	725 na Chr.
	Vroege-Middeleeuwen A	450 na Chr.	525 na Chr.
Romeinse Tijd	Laat-Romeinse tijd B	350 na Chr.	450 na Chr.
	Laat-Romeinse tijd A	270 na Chr.	350 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd B	150 na Chr.	270 na Chr.
	Midden-Romeinse tijd A	70 na Chr.	150 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd B	25 na Chr.	70 na Chr.
	Vroeg-Romeinse tijd A	12 voor Chr.	25 na Chr.
IJzertijd	Late-IJzertijd	250 voor Chr.	12 voor Chr.
	Midden-IJzertijd	500 voor Chr.	250 voor Chr.
	Vroege-IJzertijd	800 voor Chr.	500 voor Chr.
Bronstijd	Late-Bronstijd	1100 voor Chr.	800 voor Chr.
	Midden-Bronstijd B	1500 voor Chr.	1100 voor Chr.
	Midden-Bronstijd A	1800 voor Chr.	1500 voor Chr.
	Vroege-Bronstijd	2000 voor Chr.	1800 voor Chr.
Neolithicum	Laat-Neolithicum B	2450 voor Chr.	2000 voor Chr.
	Laat-Neolithicum A	2850 voor Chr.	2450 voor Chr.
	Midden-Neolithicum B	3400 voor Chr.	2850 voor Chr.
	Midden-Neolithicum A	4200 voor Chr.	3400 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum B	4900 voor Chr.	4200 voor Chr.
	Vroeg-Neolithicum A	5300 voor Chr.	4900 voor Chr.
Mesolithicum	Laat-Mesolithicum	6450 voor Chr.	4900 voor Chr.
	Midden-Mesolithicum	7100 voor Chr.	6450 voor Chr.
	Vroeg-Mesolithicum	8800 voor Chr.	7100 voor Chr.
Paleolithicum	Laat-Paleolithicum B	18.000 BP	8.800 voor Chr.
	Laat-Paleolithicum A	35.000 BP	18.000 BP
	Midden-Paleolithicum	300.000 BP	35.000 BP
	Vroeg-Paleolithicum	-	300.000 BP

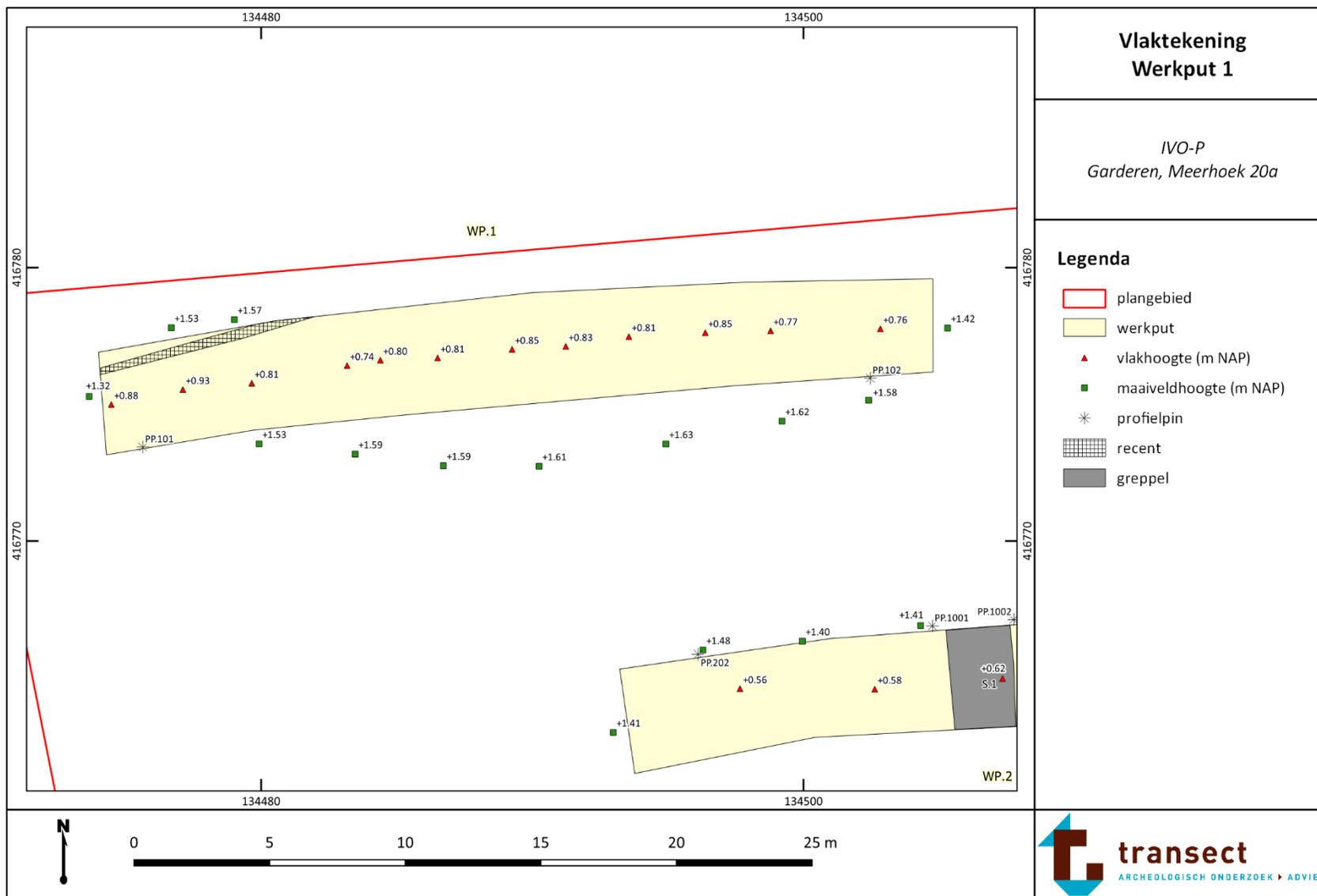
Bijlage 2. Puttenplan

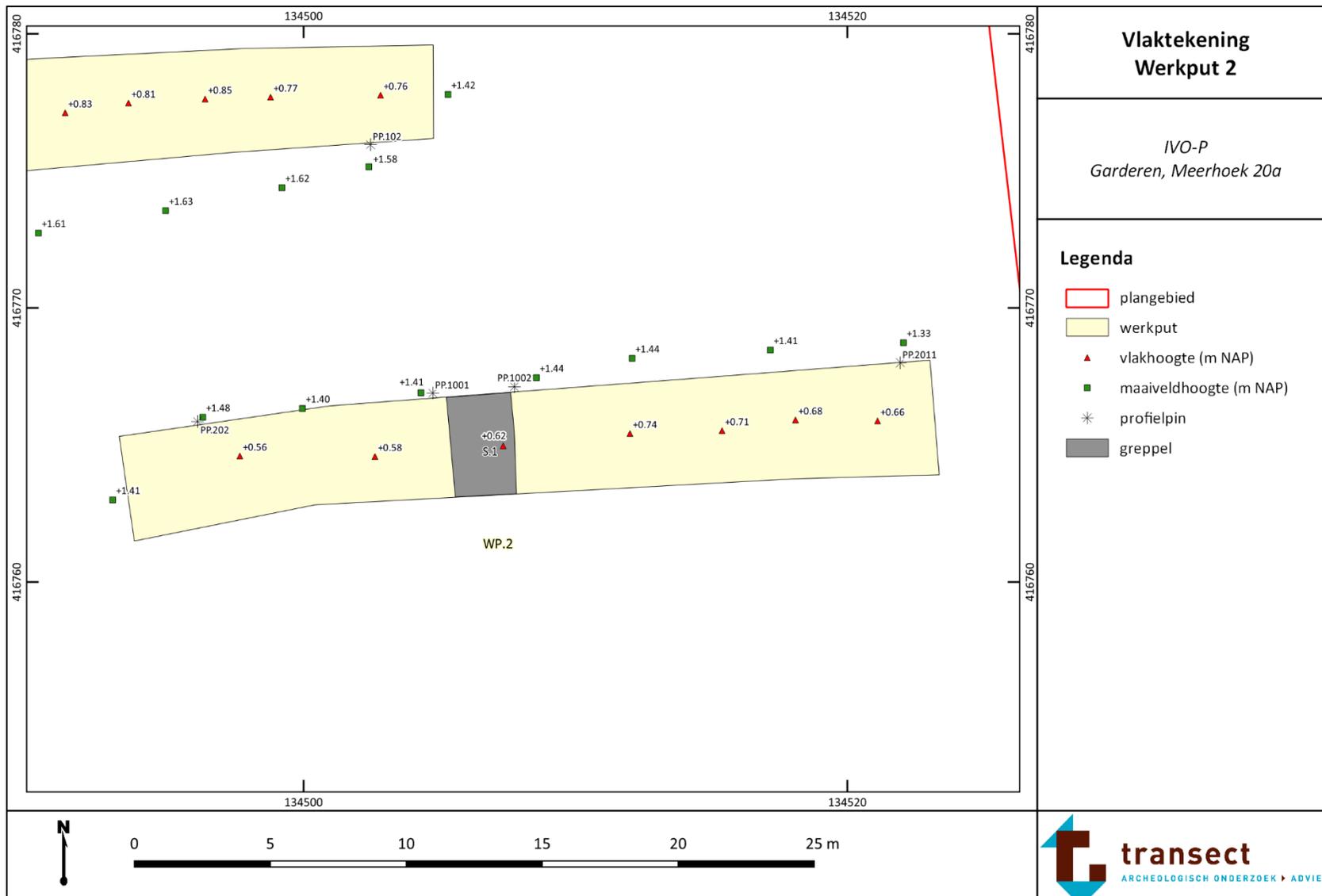

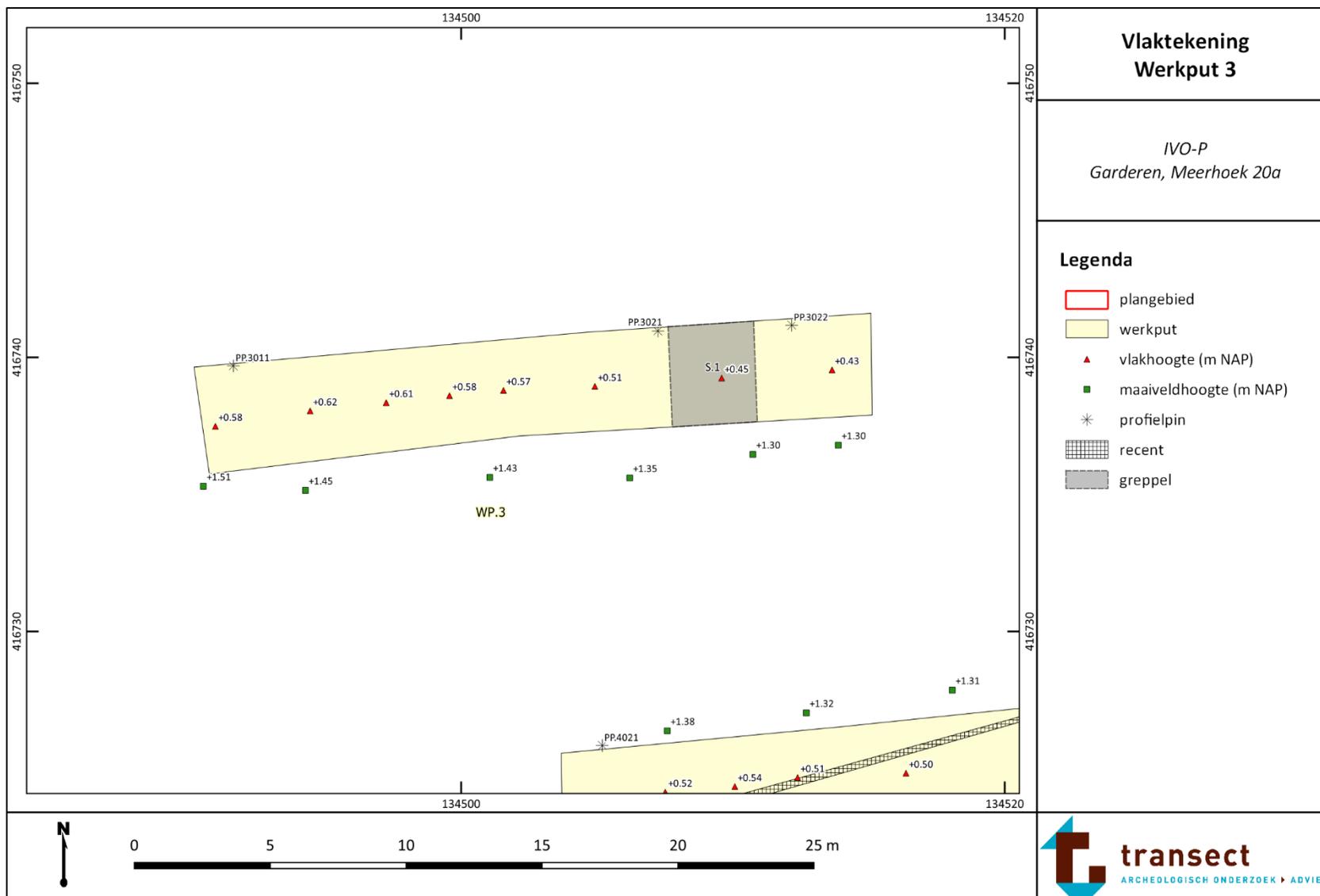
Bijlage 3. Allesporenkaart

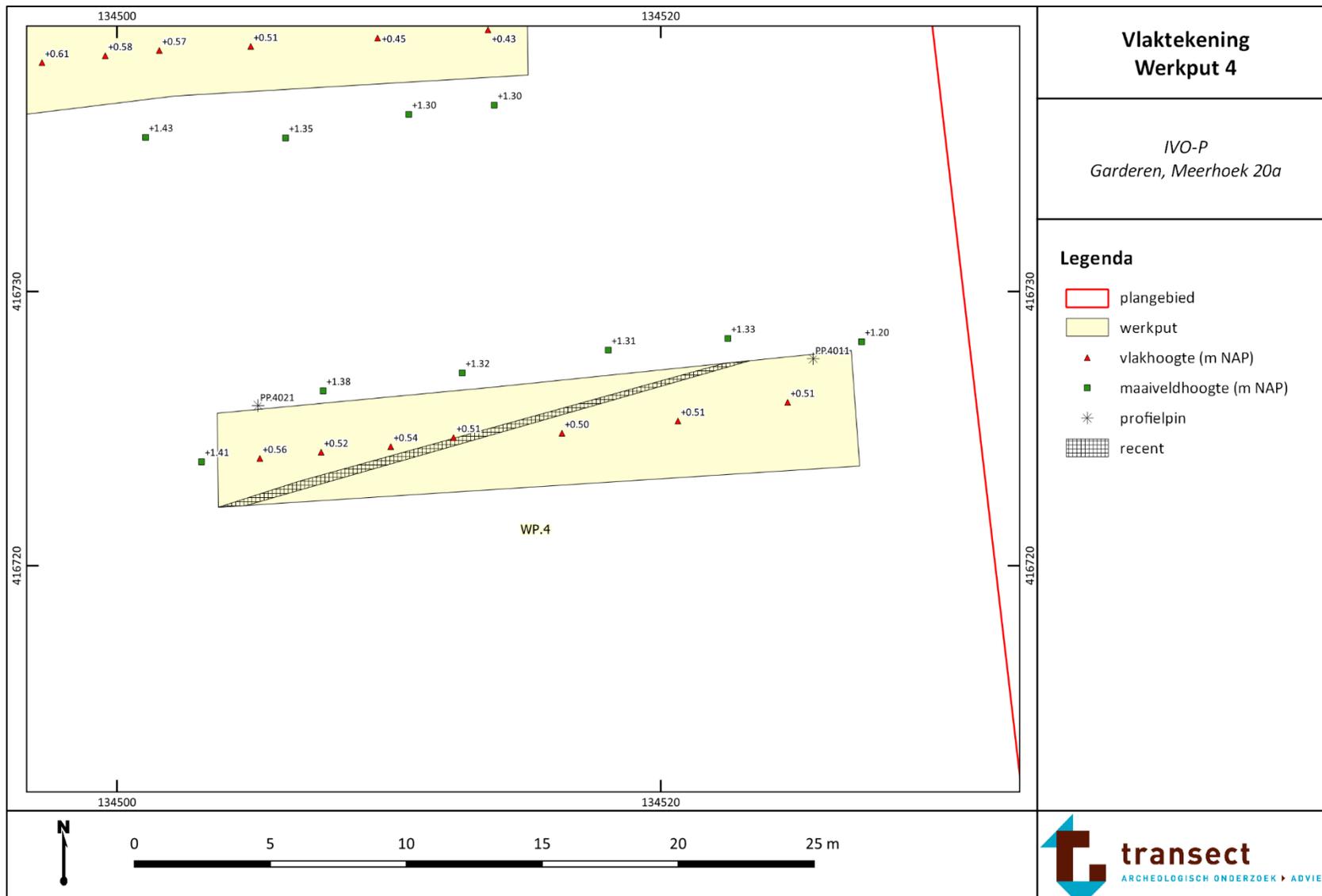

Bijlage 4. Vlaktekeningen

Bijlage 5. Allesporenkaart op het Kadastrale Minuutplan uit 1811-1832

Bijlage 6. Sporen- en lagenlijst

Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Spoordiepte	Vulling	Kleur	Kleurstruct.	Textuur	Org. stof	Opmerking
01	103	1000	BV		1	DBR	homogeen	kz2	H2	Matig stevig, kalkloos, pr2
01	103	2000	LG		1	DGR	heterogeen	kz2	H2	Ophooglaag/oud-bouwlanddek, matig stevig, kalkloos, fm1
01	103	2000	LG		2	BRGR	heterogeen	kz2	H1	Matig stevig, kalkloos, fm1
01	103	3000	LG		1	GRBR	heterogeen	kz2		Oeverafzettingen, matig stevig, kalkloos, fm2
01	103	4000	LG		1	GR	homogeen	kz1		Oeverafzettingen, matig slap, kalkloos, fm2
01	103	4000	LG		2	GR	homogeen	kz1		Matig slap, kalkloos, fe2
02	001	0001	GR	28	1	BR	heterogeen	kz2	H2	Coupe waarschijnlijk niet ver genoeg doorgezet. Matig stevig, kalkloos, fe2
02	101	0001	GR	28	1	BR	heterogeen	kz2	H2	Matig stevig, kalkloos, fe2
02	101	1000	BV		1	DBR	homogeen	kz2	H2	Matig stevig, kalkloos, pr2
02	101	2000	LG		2	BRGR	heterogeen	kz2	H1	Ophooglaag/oud-bouwlanddek, matig stevig, kalkloos, fm1
02	101	3000	LG		1	GRBR	heterogeen	kz2		Oeverafzettingen, matig stevig, kalkloos, fm2
02	101	4000	LG		1	GR	homogeen	kz1		Oeverafzettingen, matig slap, kalkloos, fm2
03	001	0001	GR	68	1	BR	heterogeen	kz2	H2	Matig stevig, kalkloos, fe2
03	101	0001	GR		2	GR	heterogeen	kz2		Matig slap, kalkloos, fm2, siltig
03	101	1000	BV		1	DBR	homogeen	kz2	H2	Matig stevig, kalkloos, pr2
03	101	1500	LG		1	BR	heterogeen	kz2	H2	(Sub)recent bouwlanddek, matig stevig, kalkloos
03	101	3000	LG		1	GRBR	heterogeen	kz2		Oeverafzettingen, matig stevig, kalkloos, fm2
04	101	1000	BV		1	DBR	homogeen	kz2	H2	Matig stevig, kalkloos, pr2
04	101	1500	LG		1	BR	heterogeen	kz2	H2	(Sub)recent bouwlanddek, matig stevig, kalkloos
04	101	3000	LG		1	GRBR	heterogeen	kz2		Oeverafzettingen, matig stevig, kalkloos, fm2

Bijlage 7. Vondstenlijst

Vondst nr.	Put	Vlak	Spoor	Spooraard	Vulling	Vak	Categorie	Aantal	Gewicht	Opmerking	Begin datering	Eind datering
0001	01	001	3000	LG	1	1-2	KER	3	24.8	grijsbakkend, handgevormd, grofgemagerd	ME	ME
0002	01	001	1000	BV	1	1-1	KBW	1	12.2	baksteen, roodbakkend	LME	NT
0002	01	001	1000	BV	1	1-1	KER	4	41.4	2x industrieel wit (randfragmenten), 1x grijsbakkend gedraaid (wand), 1x rozig handgevormd aardewerk grofgemagerd zeer verweerd (wand)	ME	NT
0003	01	001	2000	LG	2	1-3	KER	4	20.2	1x kogelpot wandfragment, 3x grijswitbakkend, alles zeer verweerd	ME	ME
0004	01	001	1000	BV	1	1-3	KER	1	30.3	roodbakkend geglaazuurd, zeer verweerd, randfragment	LME	NT
0005	01	001	3000	LG	1	1-4	KER	1	4.8	Paffrath 1x wandfragment	ME	ME
0006	01	001	2000	LG	1	1-5	KER	4	31.3	1x Paffrath wandfragment, 3x protosteengoed wandfragmenten met engobe	ME	NT
0007	01	001	3000	LG	1	1-5	KBW	4	492.5	baksteen roodbakkend	LME	NT
0007	01	001	3000	LG	1	1-5	KER	1	9.8	handgevormd wandfragment, kogelpotaardewerk, buitenkant geoxideerd	ME	ME
0008	02	001	2000	LG	1	1-2	KBW	1	140.8	baksteenfragment, grijs	NT	NT
0008	02	001	2000	LG	1	1-2	KER	2	28.9	1x protosteengoed met engobe, fragment van wand met oor, 1x grijsbakkend sterk verweerd wandfragment	LME	NT
0009	02	001	2000	LG	1	1-3	KBW	3	220	1x geelbakkende baksteen 2x steenkool	ME	NT
0009	02	001	2000	LG	1	1-3	KER	3	10.5	1x witbakkend zeer verweerd, 2x grijsbakkend handgevormd	ME	ME
0010	02	001	0001	GR	1		KER	2	125	roodbakkend geglaazuurd, zeer verweerd, 1x rand, 1x voet	LME	NT
0011	02	001	2000	LG	1	1-4	KER	5	78.1	1x roodbakkend geglaazuurd wandfragment, 1x witbakkend zeer	ME	NT

										verveerd wandfragment, 3x grijsbakkend zeer verveerd wandfragment		
0012	03	001	2000	LG	1		KER	4	62.5	2x steengoed (1x wand, 1x deel van voet), 2x witbakkend grofgemagerd zeer verveerd	ME	NT
0013	03	001	1000	LG	1	1-4	KER	8	75.8	roodbakkend geglazuurd, 7x wandfragment, 1x oor	LME	NT
0014	03	001	2000	LG	1	1-4	KBW	1	593.4	oranje dakpan	NT	NT
0014	03	001	2000	LG	1	1-4	KER	5	193.7	1x grijsbakkend fragment van voet, 2x grijsbakkend (1x wand en 1x rand) zeer verveerd, 2x roodbakkend geglazuurd	ME	NT
0014	03	001	2000	LG	1	1-4	KKP	1	9.9	kleipijp ketel. hielmerk: TB gekroond, op zijkant hiel 2x wapenschild met S erboven	NT	NT
0015										Vervallen		
0016	04	001	1500	LG	1		KER	1	11.9	1x Westerwald aardewerk met blauwe decoratie, rand met halsfragment	NT	NT
0017	04	001	1000	BV	1		KBW	1	1408.1	1x oranje buis, diameter 7,5 cm, lengte 30 cm (industrieel?)	NT	NT

Bijlage 8. Beantwoording van onderzoeksvragen

- 1. Zijn er in het plangebied archeologische resten aanwezig in de vorm van grondsporen en /of vondsten?*

In het plangebied is één archeologisch grondspoor en 60 vondsten aangetroffen. Het grondspoor betreft een greppel. De vondsten bestaan uit keramiek, een kleipijpfragment en keramisch bouwmetaal.
- 2. Hoe ziet de bodemopbouw in het plangebied eruit en in hoeverre is deze intact?*

De bodemopbouw bestaat uit een moderne bouwvoor op een bouwlanddek, waaronder oeverafzettingen aanwezig zijn. De top van de oeverafzettingen is intact. Er zijn geen recente verstoringen waargenomen, op een recente buis na.
- 3. Wat is de aard, diepteligging, datering, samenhang en spreiding van de aanwezige archeologische resten, grondsporen en structuren (horizontaal en verticaal)?*

Er is één grondspoor aangetroffen, een greppel. De vondsten zijn verspreid over de werkputten aangetroffen. De vondsten bevonden zich in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen.
- 4. Wat is de datering van de archeologische resten op basis van (chrono-)stratigrafie en typochronologie? En in hoeverre is er sprake van (dis-)continuïteit in gebruik/bewoning?*

De vondsten dateren uit de periode Middeleeuwen – Nieuwe Tijd. De bouwvoor (S.1000) bevat voornamelijk vondsten uit de Nieuwe Tijd, met een kleiner gedeelte middeleeuwse vondsten. Het recentere bouwlanddek (S.1500) bevat alleen vondsten uit de Nieuwe Tijd. In het oud-bouwlanddek (S.2000) dateert het grootste deel van de vondsten uit de Middeleeuwen en een kleiner gedeelte uit de Nieuwe Tijd. Op basis hiervan ligt de basis van het oud-bouwlanddek waarschijnlijk in de Middeleeuwen. Door het ploegen van het bouwlanddek zit er nieuwtijds materiaal in en is er middeleeuws materiaal in de bouwvoor terechtgekomen. De vondsten in de oeverafzettingen zijn hier vermoedelijk door het ploegen van het bouwlanddek in terecht gekomen.
- 5. Welke categorieën vondstmateriaal zijn aanwezig en in welke mate (ook in relatie tot elkaar)? Wat zegt de aard en mate van voorkomen van het vondstmateriaal over het gebruik van het plangebied in het verleden?*

De vondsten bestaan uit 48 keramiekfragmenten, één kleipijpfragment en 11 fragmenten keramisch bouwmetaal. Een groot deel van de keramiek dateert uit de Middeleeuwen. Dit betreft voornamelijk handgevormd aardewerk, maar ook Paffrath-aardewerk. Door de sterke verwerking en het ontbreken van diagnostische kenmerken is een specifieke datering van het handgevormde aardewerk lastig. Daarnaast is keramiek uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd gevonden, bestaande uit roodbakend aardewerk, protosteengoed en steengoed. Hoewel er redelijk veel vondsten zijn aangetroffen, zijn er geen sporen van bewoning binnen het plangebied.
- 6. Welke depositionele en post-depositionele processen zijn te onderscheiden en in hoeverre hebben deze invloed gehad op de bewoningsgeschiedenis en vondstcontexten?*

In de top van het bodemprofiel is een oud-bouwlanddek aanwezig. Dit is ontstaan als gevolg van herhalende bemesting tijdens de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd. De laag zal veelvuldig verploegd zijn. Het oud-bouwlanddek kan eventuele onderliggende archeologische resten hebben beschermd tegen verstoringen.
- 7. Hoe verhouden de onderzoeksresultaten zich tot de resultaten uit het vooronderzoek?*

Uit het vooronderzoek bleek dat in het plangebied oeverafzettingen aanwezig zijn, met in de top een cultuurlaag. Onder de oeverwal liggen verlandingsafzettingen en een geulvulling van de Dussen stroomrug.

Op basis hiervan was er een hoge verwachting op archeologische resten voor de periode Late Bronstijd – Nieuwe Tijd B. Uit het proefsleuvenonderzoek blijkt dat er inderdaad oeverafzettingen aanwezig zijn. Een cultuurlaag is als zodanig niet aanwezig. Wel is sprake van een oud-bouwlanddek in het noordelijk deel en een recenter bouwlanddek in het zuiden.

8. *Wat is de relatie met de omliggende historische/archeologische resten?*

In de omgeving van het plangebied zijn sporen van bewoning aanwezig uit de periode Romeinse tijd – Nieuwe Tijd. Het dorp Genderen ligt grotendeels op een oude woongrond uit de 10^e tot 15^e eeuw. Een dergelijke woongrond is niet aangetroffen in het plangebied. Er zijn geen sporen van bewoning aangetroffen.

9. *Wat is de fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten (gaafheid en conserveringsgraad)? Is sprake van (een) behoudenswaardige archeologische vindplaats(en)? (Maak voor het beantwoorden van deze vraag gebruik van de KNA-waarderingssystematiek).*

Wat betreft fysieke kwaliteit scoort de vindplaats laag met drie punten. De bodemopbouw is intact, maar het enige spoor is niet heel goed bewaard gebleven. In werkput 3 was deze namelijk nog slechts zichtbaar. Er zijn zestig vondsten aangetroffen, maar deze zijn sterk verweerd en hebben weinig diagnostische kenmerken.

Inhoudelijk scoren de aangetroffen resten laag met drie punten. Er is slechts één spoor aangetroffen, een greppel. Dit is vermoedelijk een perceelsgreppel uit een Nieuwe Tijd. De sporen geven weinig nieuwe informatie over het gebruik van het plangebied, behalve dat het plangebied in de Nieuwe Tijd in gebruik is geweest voor landbouw. De resten zijn te beperkt om de nationale en/of regionale kennisagenda van dienst te kunnen zijn. De vindplaats kan bovendien niet als representatief gelden voor het genoemde complextype in de archeoregio.

10. *Kan op basis van de resultaten een advies geformuleerd worden t.a.v. het vervolg in de archeologische monumentenzorg (vrijgeven/behoud in situ/opgraven). Zo ja, hoe luidt deze?*

Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat er geen sprake is van een behoudenswaardige vindplaats in het onderzoeksgebied. Als zodanig wordt geadviseerd het plangebied archeologisch vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkelingen.

11. *Zijn er vanuit de toestand van de archeologische resten, bodemcondities en toekomstig gebruik mogelijkheden voor behoud in situ?*

N.v.t.

12. *Bij afwezigheid van een vindplaats; wat is hier de verklaring voor (verstoord, ander landschap dan verwacht, e.d.)?*

Gezien de weinige archeologische resten kan gesteld worden dat een behoudenswaardige archeologische vindplaats binnen het plangebied ontbreekt. Vanuit het vooronderzoek was er een hoge verwachting op archeologische resten uit de periode Late Bronstijd – Nieuwe Tijd B. Er werden nederzettingsterreinen, sporen van landgebruik en grafvelden verwacht. Nederzettingsterreinen kenmerken zich door de aanwezigheid van grondsporen, een cultuurlaag en dichte vondststrooiingen.

Anders dan verwacht is in het plangebied één archeologisch grondspoor, een greppel, aangetroffen. Een cultuurlaag is ook niet aangetroffen. Wel zijn zestig vondsten aangetroffen. Deze bevonden zich in de bouwvoor, het (sub)recente bouwlanddek, het oud-bouwlanddek en de oeverafzettingen. Er is echter geen sprake van een dichte vondststrooiing, aangezien de vondsten verspreid zijn over de werkputten. Er zijn dus geen sporen van bewoning aangetroffen en is er geen sprake van een archeologische vindplaats in het

plangebied. De greppel is vermoedelijk een perceel greppel, wat erop duidt dat het plangebied in gebruik is geweest voor landbouw.